
OSNIVANJE MEDICINSKOG FAKULTETA U MOSTARU

Ljubo Šimić, Božo Ljubić
Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru,
88000 Mostar, Bosna i Hercegovina

Rad je primljen 12.08.2021. Rad je recenziran 27.08.2021. Rad je prihvaćen 08.09.2021.

UVOD

Poslije 2. Svjetskog rata u BiH pojavile su se mnoge zarazne bolesti, a neke i u endemijskom obliku, kao što su sifilis, mikotične infekcije i trahom. Jedini način suzbijanja bio je sa organiziranim terenskim ekipama zdravstvenih djelatnika. Oboljeli od tuberkuloze, žutice, svraba, tifusa, a u Posavini gušavosti i dolini Neretve malarije, liječeni su u dispanzerima ili terenskim ambulantomama. Za suzbijanje ušljivosti angažirani su higijeničari koji su po selima zaprašivali stanovništvo sa DDT-i praškom (1). Na području Hercegovine zdravstvena zaštita bila je jako slabo organizirana i zapostavljena. Nije bilo dovoljno medicinskog osoblja i zdravstvenih ustanova, ambulante su bile organizirane samo u centrima srezova, često bez liječnika. Time je stanovništvo bilo prepušteno samo sebi i loše zbrinuto. U Mostaru je bila bolnica izgrađena za vrijeme Austrougarske sa sobama od 10 do 20 postelja, bez adekvatne opreme i kadrova. Tako se stanovništvo i rađalo i umiralo u svojim domovima (1). U to vrijeme, u regionalnim centrima u Sarajevu (osnovan Medicinski fakultet 1944. godine i ponovo otvoren 1945. godine) (2), kasnije i u Banjaluci i Tuzli, osnivaju se Medicinski fakulteti, Srednje medicinske škole, Više medicinske škole, uz Kliničke centre, a jedino u Mostaru, regionalnom centru Hercegovine, osnovana je samo Srednja medicinska škola 1947 god. koja je preseljena u Banjaluku 1952. godine i ponovo otvorena u Mostaru 1961 godine (3). Time je Hercegovina deset godina bila bez obrazovnih ustanova u području zdravstva. Takav odnos države prema Hercegovini ostavio je teške posljedice na zdravstveni sustav i zdravstvenu zaštitu stanovništva. Bez školovanih medicinskih sestara, liječnika opće prakse i specijalista nema niti dobre primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, a tercijarna u to vrijeme nije ni postojala. Liječnici koji su se školovali u Zagrebu ostajali su u Hrvatskoj a oni koji su se školovali u Bosni većina je ostajala u gradovima gdje su se školovali (4).

Inicijative za obrazovanje zdravstvenih djelatnika na hrvatskom području

Početkom rata, 1992. godine dio srpskog stanovništva napušta Sarajevo, a sa njima i zdravstveni radnici i nastavnici Medicinskog fakulteta. Hrvati se organiziraju i osnivaju 30. 10. 1992. godine Hrvatsko zdravstveno udruženje (HZU) pri HKD Napredak (5) koje broji preko 400 članova

(medicinskih sestara, liječnika i nastavnika Medicinskog i Stomatološkog fakulteta) sa zadatkom osigurati zdravstvenu zaštitu starim i bolesnima čija su djeca iz poznatih razloga napustila opkoljeno Sarajevo. Osim ovoga pristupljeno je i pripremi za izradu strategije i organizacije zdravstvene zaštite poslije rata.

Sastanci članova Udruženja nastavnika fakulteta medicine i stomatologije su se zbog ratnih uvjeta održavali u privatnim prostorijama (Slika 1. Privatna prostorije u valsništvu prof. dr. sc. Ljube Šimića).

Slika 1. Prof. dr. Srećo Šimić, doc. dr. Vladimir Šimunović, doc. dr. Božo Ljubić prof. dr. Berislav Topić i prof. dr. Ljubo Šimić (s lijeva na desno).

Teme sastanaka su išle u dva pravca:

1. Organizacija zdravstvene zaštite za vrijeme rata u Sarajevu i
2. Obrazovanje zdravstvenih djelatnika na područjima sa hrvatskom većinom poslije rata.

Što se tiče organizacije zdravstvene zaštite liječnici su se organizirali na način da specijalisti rade u Poliklinici Caritasa (osnovana u prostorijama časnih sestara sv. Vinka u Titovoj ulici) poslije radnog vremena po ratnom rasporedu. U HVO ambulanti na Mejtašu u to vrijeme radio je dr. Đidi Ožegović.

Što se tiče obrazovanja zdravstvenih djelatnika zaključeno je da se omogući povratak svim zdravstvenim radnicima u njihove matične ustanove na području sa hrvatskom većinom i da se pokuša osnovati Medicinski fakultet i Viša medicinske škole u Mostaru.

Sama činjenica da je spomenuta grupa sveučilišnih nastavnika medicinske struke u Sarajevu krajem ratne 1992. godine iznijela inicijativu za osnivanje medicinskog fakulteta u Mostaru kao i osnivanje Hrvatskog zdravstvenog udruženja u Sarajevu svjedoči o dvije stvari. Prvo o promjeni političke klime u odnosu prema Hrvatima u Sarajevu, kao i

prema, još uvijek brojnim hrvatskim kadrovima u bolnicama i na Medicinskom fakultetu i drugo, o potrebi da se u Hercegovini, većinskom hrvatskom području, utemelji Medicinski fakultet jer, kako je već rečeno, u tom momentu već postoje tri u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, Banja Luka i Tuzla). Ideja i inicijativa za osnivanje Medicinskog fakulteta u Mostaru nije imala samo cilj proizvesti nekoliko desetina doktora medicine godišnje, već prvenstveno podići kvalitetu kadrovske i općenito zdravstvene infrastrukture na višu razinu. Naime do toga momenta su samo klinički bolnički centri vezani za tri medicinska fakulteta u BiH imali pravo razvijati najviše oblike tercijarne zdravstvene zaštite. Regionalnim bolničkim centrima, poput mostarskoga, nije bilo omogućeno nabavljati CT aparate, NMR ili razvijati onkologiju itd.

Godine 1993. u Sarajevu se osniva Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost (6). Prvi sastanak održava se sa akademikima Akademije nauka i umjetnosti Bosne iz Hercegovine i predsjednikom Akademije akademikom Seidom Hukovićem u njihovim prostorijama. Fra Perica Vidić zatim dodjeljuje Društvu prostorije u samostanu sv. Ante na Bistriku gdje se i sada nalazi. Iste godine (1993), prema informaciji doc. dr. sc. Toni Kolaka, i grupa liječnika: dr. Toni Kolak, dr. Ante Kvesić, dr. Ivan Bagarić, dr. Jadranko Barišić, dr. Tugomir Gverić i dr. Goran Vujić također su predložili osnivanje Medicinskog fakulteta u Mostaru. U travnju 1993. godine su održana 3 sastanka u Mostaru i Čitluku na temu osnivanja Medicinskog fakulteta u Mostaru uz sudjelovanje sveučilišnih nastavnika Hrvata s medicinskih fakulteta u Sarajevu, Zagrebu, i Rijeci te predstavnika sanitetskog stožera HVO i vlade HRHB. Na sastanku su sudjelovali: doc. dr. Filip Čulo, doc. dr. Božo Ljubić, prof. dr. sc. Matko Marušić, dr. med. Ivan Šarac, doc. dr. sc. Stipan Jonjić, dr. med. Toni Kolak, dr. med. Marko Radoš i doc. dr. Vladimir Šimunović. Na ovom sastanku je također podržana inicijativa za osnivanje Medicinskog fakulteta u Mostaru. Međutim, izbijanje sukoba između postrojbi HVO i A BiH početkom 1993. godine, a s najjačim intenzitetom u Mostaru od 09. svibnja 1993., aktivnosti na osnivanju Medicinskog fakulteta su stavljene po strani, a liječnici, uključujući i inicijatore projekta osnivanja Fakulteta, su angažirani kao ratni liječnici. Prestankom sukoba između hrvatskih i muslimanskih/bošnjačkih postrojbi i potpisivanjem Washingtonskog mirovnog sporazuma stječu se

ponovno uvjeti za nastavak aktivnosti na projektu Medicinskog fakulteta u Mostaru. Povoljna je činjenica što je formiranjem Vlade Republike/Federacije BiH početkom 1994., za ministra zdravstva R/F B i H imenovan doc. dr. sc. Božo Ljubić, jedan od inicijatora osnivanja Medicinskog fakulteta.

Važan događaj za razvoj znanosti i biomedicinskih struka dogodio se 1994. godine u Neumu. Tada je održan znanstveni skup - HRVATI U BOSNI I HERCEGOVINI - ciljevi i mogućnosti- (Zbornik, drugo dopunjeno izdanje Mostar –Toronto 1996.) (7). Na tom simpoziju je i službeno predloženo osnivanje Medicinskog fakulteta, Visoke zdravstvene škole i Kliničkog centra u Mostaru. Naravno da je istaknuta važnost cijelog projekta za strateški hrvatski interes i opstanak na ovim prostorima.

Iste godine ministar zdravstva Republike/Federacije Bosne i Hercegovine Božo Ljubić pokreće projekt „Rekonstrukcija zdravstvenog sustava u Federaciji Bosne i Hercegovine“ i odlukom Ministarstva zdravstva 3.12.1994. godine upućuje prof. dr. sc. Ljubu Šimića u Mostar radi izrade projekta Medicinskog fakulteta i organiziranja Angiološke službe.

Po dolasku u Mostar prof. Šimić obavlja sastanke sa Antom Ivankovićem ministrom za zdravstvo Hercegovačko-neretvanske županije i sa rektorom Sveučilišta prof. dr. Zdenkom Kordićem o osnivanju Medicinskog fakulteta i dogovorena je daljnja suradnja na ovom projektu kojega treba što prije završiti.

U bolnici je 1995. godine u Mostaru bilo pet liječnika u znanstveno-nastavnom zvanju:

Prof. dr. sc. Antun Lovrinčević, prof. dr. sc. Ljubo Šimić, doc. dr. sc. Božo Ljubić, doc. dr. sc. Vladimir Šimunović i doc. dr. sc. Ljerka Ostojić. Zahvaljujući njihovom angažmanu u bolnici, mahom na čelu klinika, bolnica u Mostaru je imala pravo (prema važećem zakonu) biti osnovana kao klinička bolnica

U znanstvenom zvanju je bilo još 13 liječnika : dr. sc. Zdravko Trolić, dr. sc. Džemal Džudža, dr. sc. Muliya Džudža, dr. sc. Zlako Kažinić, dr. sc. Mustafa Hadžiomerović i dr. sc. Vlado Čubela (u mirovini) u Širokom Brijegu dr. sc. Žarko Šantić, mr. sc. Ante Ivanković, mg. sc. Goran Opsenica, mg. sc. Miljenko Lugonja, mr. sc. Zvonimir Soče, mg. sc. Emir Fazlibegović i mg. sc. Nada Škobić.

To je bio solidan temelj za osnivanje Medicinskog fakulteta.

Početkom 1995. godine ministar zdravstva HR HB doc. dr. Božo Ljubić (u to vrijeme i ministar zdravstva R/F B i H) pokreće formalnu inicijativu za utemeljenje Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru prema Vladi i Predsjedničkom vijeću

Hrvatske republike Herceg Bosne, koja biva prihvaćena u ožujku.

Senat Sveučilišta u Mostaru 25. travnja 1995., donosi odluku (br: 01-405/95) o osnivanju Radne skupine za izradu Elaborata o društvenoj i ekonomskoj opravdanosti osnivanja Medicinskog fakulteta u Mostaru (8). U radnu skupinu su imenovani: Prof. dr. Ljubo Šimić, prof. dr. Ante Lovrinčević, doc. dr. Božo Ljubić, Doc. dr. sc. Vladimir Šimunović, prof. dr. sc. Branko Cetinić, prof. dr. Jakov Pehar, prof. dr. Dane Kordić, prof. dr. Pero Marjanović i mr. sc. Ante Ivanković. Elaborat o opravdanosti osnivanja MF-a u Mostaru je sadržavao preliminarni nastavni plan, program i plan kadrova, plan prostornih potreba, te financijski proračun.

Elaborat o društvenoj i ekonomskoj opravdanosti za osnivanje Medicinskog fakulteta je dostavljen na Sveučilište za usvajanje. Upravno vijeće Sveučilišta u Mostaru (broj:A!-2-9 od 17. srpnja 1995 godine), na temelju Elaborata o društveno-ekonomskoj opravdanosti, upućuje prijedlog za osnivanje Medicinskog fakulteta u Mostaru Vladi Hrvatske Republike Herceg-Bosne na usvajanje.

Vlada Hrvatske Republike Herceg-Bosne na sjednici održanoj 19. siječnja 1996 godine („Narodni list HRBIH“, br.24/95) donosi Zaključak da se prihvaća inicijativa o osnivanju Medicinskog Fakulteta u Mostaru i zadužuje se Klinička bolnica Mostaru da osigura potrebnu logističku potporu (9).

Vlada donosi i Odluku, podržanu od Ministarstva zdravstva i Ministarstva prosvjete i znanosti HRHB, o formiranju ekspertnog tima za izvedbu projekta Medicinskog fakulteta u Mostaru. Članovi ekspertnog tima su: Doc. dr. Vladimir Šimunović, prof. dr. Ljubo Šimić, prof. dr. Antun Lovrinčević, prim. dr. Zoran Rebac, prim. dr. mg. sc. Ante Ivanković, dipl. ing. Mate Ćuić, i dipl. ecc. Želimir Šoljić.

Dana, 29. kolovoza 1996., ekspertna skupina je usvojila projekt Fakulteta, kao podlogu za daljnje aktivnosti vezane za njegovu uspostavu. U listopadu 1996., projekt je dostavljen ministru vanjskih poslova BiH Jadranku Prliću, ministru društvenih djelatnosti Vlade HR H-B Valentinu Ćoriću, ministru obrane RH Gojku Šušku, ministru prosvjete, kulture i športa HR H-B Jozi Mariću predsjedniku, Vlade HR H-B Peri Markoviću, ministru zdravstva F BiH Boži Ljubiću, te rektoru Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Zdenku Kordiću.

Ipak, uz svu stručnost i entuzijazam ekspertnog tima, uz svu političku podršku hrvatskih dužnosnika u Vladi HR HB I R/F B i H, imajući u vidu nedostatnu bolničku, prostornu i kadrovsku zdravstvenu infrastrukturu, nedostatan sveučilišni kadar i posebice financijske resurse, projekt Medicinskog fakulteta u Mostaru bi teško zaživio, bez pomoći Republike Hrvatske. Stoga je bila neophodna i presudna izdašna podrška iz Hrvatske. U tu svrhu je održano nekoliko sastanaka u ministarstvima Vlade RH. Ovdje posebice treba istaći značajnu ulogu ministra obrane Gojka Šuška, ministra zdravstva Andriju Hebranga, savjetnika predsjednika Tuđmana dr. Slobodana Langa i naravno samog predsjednika Tuđmana, koji je podržao ovaj projekt. I pored toga bilo je vrlo istaknutih članova u vlasti Republike Hrvatske koji su imali rezerve prema ovom projektu, ne zato što ga ne bi htjeli podržati već su ga smatrali nereálnim.

Ključni sastanak na kojem je definitivno projekt Medicinskog fakulteta u Mostaru dobio zeleno svjetlo, dogodio se na Pantovčaku u uredu Predsjednika RH Dr. Franje Tuđmana 25. veljače 1997., a na dnevnom redu bilo je školovanje Hrvata u BiH, rad Sveučilišta u Mostaru te osnivanje Medicinskog fakulteta. Teme sastanka su bile financiranje Fakulteta, te osiguranje prostora za Fakultet. Odlučeno je također da se pokrene dugoročna suradnja i potpisivanje potrebnih sporazuma između Medicinskog Fakulteta u Mostaru i Studija medicine u Zagrebu i Splitu, te da se u školskoj 1997./1998. upiše oko 50 studenata u Mostaru. Na sastanku u uredu predsjednika Tuđmana na Pantovčaku ispred institucija Republike Hrvatske sudjelovali su: Dr. Mate Granić, ministar vanjskih poslova RH, Prof. Ivica Kostović, ministar znanosti i tehnologije RH, Gojko Šušak, ministar obrane RH, Prof. Andrija Hebrang, ministar zdravstva RH, Ivica Mandić, ministarstvo znanosti i tehnologije RH, Zdravka Bušić, Sabor RH, prof. dr. Marijan Šunjić, rektor Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. Nikša Zurak, dekan MF-a u Zagrebu, prof. dr. Matko Marušić, MF u Zagrebu, Ivan Vodopija, predsjednik Nacionalnoga zdravstvenoga vijeća, Antun Budak, Škola narodnoga zdravlja „Andrija Štampar“, Darinko Bago, veleposlanik RH u Sarajevu. Iz Bosne i Hercegovine na sastanku su sudjelovali: , Dr. Božo Ljubić, ministar zdravstva F B i H, Drago Bilandžija, dopredsjednik Vlade F BiH , prof. dr. Zdenko Kordić, rektor Sveučilišta u Mostaru, Mijo Brajković, predsjednik Općinskoga vijeća Mostar, dr. Vladimir Šimunović, Dr med. Ivan Šarac zastupnik u Skupštini BiH, Ivan Bagarić dr. med., zastupnik u Skupštini BiH, mr. sc. Ante Ivanković, Odjel za zdravstvo Općinskog vijeća Mostar, prof. dr. sc. Jakov Pehar prorektor Sveučilišta u Mostaru.

Senat Sveučilišta u Mostaru, 15. travnja 1997. donio je rješenje o imenovanju Komisije matičara za osnivanje MF-a Sveučilišta u Mostaru koju su činili članovi: prof. dr. Zdenko Kordić (predsjednik), prof. dr. Ivica Kostović, prof. dr. Mate Granić, Gojko Šušak, prof. dr. Andrija Hebrang, doc. dr. Slobodan Lang, prof. dr. Branimir Jakšić, prof. dr. Marijan Šunjić, prof. dr. Niko Zurak, prof. dr. Zvonimir Rumbolt, prof. dr. Jakov Pehar, prof. dr. Božo Ljubić, mr. sc. Mijo Brajković, prof. dr. Vlado Majstorović, dr. sc. Zdenko Ostojić, doc. dr. Vladimir Šimunović, prof. dr. Ljubo Šimić, mr. sc. Ante Ivanković, Ivan Bagarić, dr. med; dr. sc. Jadranko Prlić, Krešimir Zubak, Jozo Marić, prof. dr. Hrvoje Soče, Božo Rajić, mr. sc. Vladimir Šoljić, doc. dr. Mihovil Biočić, mr. sc. Zoran Rebac, prof. dr. Filip Čulo, Tihomir Perić dr.med; prof. dr. Matko Marušić, Pero Marković, Ivan Bender i Drago Bilandžija

Ministar za zdravstvo doc. dr. sc. Božo Ljubić predlaže Ministarstvu prosvjete i znanosti i Senatu Sveučilišta u Mostaru matičare Medicinskog fakulteta 1. Doc. dr. Božu Ljubića, za pravna i administrativna pitanja, doc. dr. 2. Vladimira Šimunovića za nastavni program, 3. prof. dr. sc. Ljubu Šimića za kadrovska pitanja i 4. prof. dr. sc. Antuna Lovrinčevića za financije i opremu.

Dana 18. travnja 1997. godine na svečanoj sjednici Senata Sveučilišta, uz nazočnost matičara i visokih državnih dužnosnika, prihvaćen je Projekt osnivanja Medicinskog fakulteta i izabran v. d. dekana doc.dr.sc. Filip Čulo, prodekan za nastavu prof. dr. sc. Ljubo Šimić i prodekan za znanost doc. dr. sc. Vladimir Šimunović. Dekanski kolegij izabrao je nastavnike za prvu godinu studija: prof. dr. sc. Ljubo Šimić za predmet Uvod u medicinu, doc. dr. Filip Čulo za Fiziologiju, doc. dr. Ljerka Ostojić za Anatomiju i doc. dr. Stipe Jonjić za Biologiju. Time je formirano znanstveno nastavno Vijeće fakulteta.

Nakon razredbenog ispita, upisano je 40 studenata.

U početku je bio izražen problem nedostatka prostora i učionica. Doc. dr. sc. Božo Ljubić Ministar zdravstva HR Herceg Bosne je ustupio prostor za dekanat u baraci, u krugu bolnice, gdje je bilo Ministarstvo zdravstva. Prva značajna sredstva za financiranje i funkcioniranje Fakulteta su transferirana zahvaljujući Ministru zdravstva, posredstvom. Zavoda zdravstvenog osiguranja HR HB na čijem čelu je tada bio Pero Milanović. Ostale prostorije dobivene su u „toploj vezi“ Bolnice, gdje su

bila ministarstva HRHB. Fakultet nije imao sredstava za adaptaciju i opremu tih prostora za učionice studenata i kabinete nastavnika.

Na sastanku na kojem su sudjelovali v.d. dekana doc. dr. Filip Čule, prof. dr. Ljubo Šimić prodekan za nastavu Medicinskog fakulteta sa predstavnicima izvršne vlasti u to vrijeme (županom Zapadno-hercegovačke županije Jozom Marićem, predsjednikom Vlade Barišom Čolakom, prorektorom Sveučilišta prof. dr. Jakovom Peharom, i v. d. Dekana doc. dr. Filipom Čulom) Zapadnohercegovačka županija je donijela odluku o dodjeli sredstava za adaptaciju i opremu prostora.

Iste godine v.d. dekana doc. dr. sc. Čulo angažirao je firmu „Grga i Melita“ iz Zagreba da opremi prostor za jednu učionicu za studente, kabinet i kosturnicu za Anatomiju, kabinet i laboratorij za Fiziologiju i kabinet i laboratorij za Biologiju. Doc. dr. Ljerka Ostojić, dogovorila je da se vježbe iz Anatomije obavljaju na Medicinskom fakultetu u Rijeci, a prof. dr. sc. Ljubo Šimić je dogovorio sa prof. dr. Ivanom Selakom da se vježbe iz Patologije obavljaju na Medicinskom fakultetu u Sarajevu budući da nije bilo uvjeta u Mostaru.

Dana 14. 7. 1997. godine Viši sud u Mostaru donosi Odluku o osnivanju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru (br. Registarskog uložka 5-123 i 0znaka i br. Upisnika suda: U/s-24/97). Dana 6. 10. 1997 prof. dr. sc. Ljubo Šimić održao je prvo, uvodno predavanje na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, u Sveučilišnom amfiteatru, za studente i njihove roditelje. Drugi dan u učionici Fakulteta prof. dr. sc. Ljubo Šimić održao je i prvo predavanje studentima na predmetu „Uvod u medicinu“. Time je počela redovita nastava na fakultetu (Slika 2.).

Slika 2. Prvo predavanje studenata Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru sa prof. dr. sc. Ljubom Šimićem.

ZAKLJUČAK

1. Hrvati Federacije Bosne i Hercegovine (liječnici i političari) osnovali su 1997. godine Medicinski fakultet i 2000. godine Fakultet zdravstvenih studija na Sveučilištu u Mostaru (10) što je uz Kliničku bolnicu činilo Centar za biomedicinske znanosti na Bijelom brijegu u Mostaru. To je osiguravalo kvalitetnu zdravstvenu zaštitu stanovništva i obrazovanja zdravstvenih djelatnika svih profila na području Hercegovine. Medicinski fakultet Sveučilišta u Mostaru, zajedno sa Fakultetom zdravstvenih studija, čini moderan centar izvrsnosti koji ima jake temelje za daljnji razvoj. Nekadašnji studenti Fakulteta su danas šefovi Klinika i voditelji katedri na Fakultetu. Medicinski fakultet je odlučujuće doprinio da je Sveučilišna klinička bolnica u Mostaru danas jedna od vodećih ustanova tercijarne zdravstvene zaštite u B i H. Medicinski fakultet je odlučujuće doprinio osnivanju i ostalih fakulteta zdravstvene struke u Mostaru jer su upravo nastavnici ovog fakulteta bili i osnivači ovih novih članova Sveučilišta.

2. Treba zahvaliti svim nastavnicima iz Hrvatske, a koji su svojim trudom i znanjem doprinijeli kvaliteti i organizaciji nastave na Fakultetima u Mostaru te Vladi R. Hrvatske koja je pomogla u izgradnju i opremanju Medicinskog fakulteta i Kliničke bolnice.

LITERATURA

1. Znanstveni simpozij. 50 godina regionalnog Zavoda za zdravstvenu zaštitu. Mostar. Mostar 1980.
2. Jovanović M. Škola za Život. Mostar; Srednja medicinska škola. 2017.
3. Znanstveni simpozij. Povodom 65 godina kontinuiranog rada Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Preuzeto sa <http://mf.unsa.ba/index.php/fakultet/opce-informacije/historijat?showall=1>
4. Šimić, Lj, Šimić J. Značaj osnivanja visokoobrazovnih institucija biomedicinskih znanosti na Sveučilištu u Mostaru. Motrišta. 2017; 93/94: 227-235.
5. Hrvatsko kulturno društvo Napredak, Sarajevo. Preuzeto sa: <https://www.hkdnapredak.com/u-sluzbi-covjeka-od-1902-godine/> (4.8.2021.).
6. Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost. Sarajevo.
7. Znanstveni simpozij HRVATI U BOSNI I HERCEGOVINI - ciljevi i mogućnosti. Neum 1994. Drugo dopunjeno izdanje Mostar-Toronto- 1996.
8. Odluka za izradu elaborata o ekonomskoj i društvenoj opravdanosti Medicinskog fakulteta.. Senat Sveučilišta 17. srpnja 1997 god. Arhiva Sveučilišta u Mostaru.
9. Vlada Republike Herceg-Bosne. 19. siječnja 1996 god. donosi Odluku o prihvaćanju inicijative Sveučilišta o osnivanju Medicinskog fakulteta u Mostaru. Narodne novine HR HB 24/95.)
10. Šimić Lj. Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru (šesnaest godina postojanja). Zdravstveni glasnik. 2016;1:9-16.